СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 288. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 12. грудня, 1927. VOL. XXXV. No. 288. Jersey City, N. J., Monday, December 12, 1927. THREE CENTS.

УРЯД СКЛИКУЄ ВУГЛЕВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

МІНІСТЕР ПРАЦІ КЛИЧЕ СТОРОНИ НА ВІВТОРОК.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Секретар праці Дейвис, у порозумінню з президентом Кулиджом, скликав властителів копалень мягкого вугля та представників страйкуючих майнерів на конференцію для обговорення свого непорозуміння. Конференція почнається в Вашингтоні в вівторок.

Дейвис сподієтся, що коло Різдва страйк майнерів мягкого вугля буде покінчений.

На конференцію запрошені представники властителів копалень зі стейтів Пенсилвенії, централної і західної Верджінії та Огайо.

СЕНАТ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ПРИЗНАТИ МІСЦЕ ВЕРОВИ.

НЕ ХОЧУТЬ ЙОМУ ДАТИ ПРАВА СЕНАТОРА НАВІТЬ ДО ПОКІНЧЕННЯ СЛІДСТВА.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — 56 голосами проти 30 сенат відмовився нині признати місце в сенаті Верови, що мав бути вибраний в стейті Пенсилвенії при помочи виборчих надужить.

Сю резолюцію ухвалив сенат по довгій дискусії, в якій прихильники Вера просили сенат признати Верови право в сенаті хочби тимчасово, поки покінчиться слідство. Сенат відкинув сі всі внески та поставив Вера на рівні зі Смитом з Илиноса, котрого справу вирішено вчора.

СЕНАТ БУДЕ РОЗСЛІДЖУВАТИ ЧУТКУ ПРО ХАБАРНИЦТВО СЕНАТОРІВ.

ҐАЗЕТИ ГЕРСТА ЗАКИНУЛИ, ЩО СЕНАТОРИ БРАЛИ ХАБАРІ ВІД МЕКСИКА.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Як сенат покінчив справу Вера, встав сенатор Рід та прочитав витинок з Герстової ґазети Вашингтон Геролд, у якому писалося, що мексиканський уряд виплатив трьом сенаторам Злучених Держав хабарі в сумі 500,000,350,000 та 350,000 долярів за піддержування мексиканської пропаганди.

Бесідник заявив, що се писанне ображає кождого сенатора та що гі обовязком є розслідити справу та або доказати, що сей закид неправдивий, або, коли се правда, покарати винуватих.

Після сього сенат приняв резолюцію Ріда, якою віддано справу до розсліду спеціальному комітетови сенату, зложеному зі сенаторів: Ріда, Робинсона, Джовнса, Бруса й Джансона.

РЕПУБЛИКАНЦІ ОРҐАНІЗУЮТЬ СЕНАТ.

СЕНАТОВІ „ПОВСТАНЦІ" ПОГОДИЛИСЯ З РЕПУБЛИКАНСЬКИМ ПРОВОДОМ.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Сенат покінчив нині орґанізацію сенатових комітетів. Провід у всіх комітетах лишився в руках републиканців, як досі, бо 5 західних поступовців погодилося з проводом републиканської партії та голосувало за кандидатами партії.

Провід партії обіцяв поступовцям, що не буде здержувати ніякими надзвичайними способами внесків, поставлених поступовцями.

36 ОСІБ ЗГИНУЛО ВІД ХОЛОДУ.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Сильне обниження температури в західній части середної полоси Америки було причиною богато терпінь, ба навіть викликало смерть 36 осіб.

У богато місцях снігі позавалювали зелізниці та перервали зелізничу комунікацію. В Шикаго серед сніжниці згинуло 9 людей.

В одній тільки Новій Анґлії сильний мороз здержав небезпеку виливу.

ҐАЗЕТЯР ПІДБЕХТУЄ АМЕРИКАНСЬКУ КОНКУРЕНЦІЮ ЗА РОСІЙСЬКУ ТОРГОВЛЮ.

НЮ ЙОРК, 9. грудня. — На обіді, урядженім Американським Адвертайзмовим Клюбом, виступив Карл Бикел, президент відомої новинкарської асекурації Юнайтед Прес, з цікавою промовою про свою подорож по Европі та Азії.

Між иншим бесідник говорив про Япан та його журбу найти пристановище для приросту свого населення, що виносить міліон душ у рік. Він говорив, що Япан з конечности річний мусить добувати собі кольонії в Азії, як на Сахаліні, в Сибірі та Китаю.

Далі Бикел закликав американських бизнесменів до конкуренції за російські торговельні концесії, за які, мовлявь, тепер дуже побиваються Німці й Японці. Йому теж мав говорити большевицький комісар Чічерін, що Росія сподієтся протягом найблизших трох літ великого походу капіталістичних краів на комуністичну Росію, з цілю здавлення комунізму.

ЖЕРТВИ АВІЯТИКИ.

ВАШИНГТОН, Д. К. — Від січня по конець жовтня с. р. торговельна американська авіятика мала велике число жертв у людях. У тім часі стратило життя в часі ріжних воздушних катастроф 109 летунів, а 88 потерпіло тяжші або лекші покалічення.

МОВА ПТАХІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Лікар Петерсон доносить, що африканські чижики не співають, а розмовляють. Петерсон твердить, що згадані птахи мають свою азбуку з 24 букв. Іх мова складається з близько 300 слів.

ВІРНІСТЬ СОБАКИ.

СІЕТЛ, Ваш. — 4 місяці тому помер тут хлопець, що звався Муді. Його поховано 22 милі від міста. На похоронах була теж і улюблена собака хлопчика. Мати хлопця була здивована щоденною неприсутністю собаки через кілька годин. По якімсь часі дозорець цвинтаря доніс їй, що згадана собака щоденно прибігає на могилу хлопчика й не дається відігнати. Собака приходить на могилу хлопчика ще й тепер.

ПЕРШИЙ ВОЗДУШНИЙ „ГОБО".

РЕЛІ, Н. К. — Тут придетів перший воздушний „гобо", який перелетів безплатно 600 миль. Летун, що його взяв на свій літак, заявив, що на авіяційне поле в Дітройт прийшов якийсь чоловік і просив його, щоби його „трошки підвіз", що він і зробив.

ВИКЛЮЧЕННЯ ФРАНЦУСЬКИХ ТРОЦКІСТІВ З КОМ. ПАРТІЇ.

ПАРИЖ. — Центральний Комітет французької комуністичної партії виключив з партії комуніста Трена, тому, що він заявив себе сторонником Троцького. Трен оголосив документи російської комуністичної опозиції й старався про обеднання французької, німецької й італійської групи прихильників Троцького.

НІМЦІ НЕ ДАЮТЬ ВІЗИ СОВІТСЬКИМ ДЕЛЕҐАТАМ.

БЕРЛІН. — „Роте Фане", берлінський комуністичний часопис, доносить, що німецке посольство відмовилося дати візу на вїзд до Німеччини трьом делеґатам Совітського Союза, які хотіли брати участь у конференції міжнародного товариства помочі робітникам у Берліні.

НАЙШЛИ КОРОНУ И СКИПТР ПОЛЬСЬКОГО „КРУЛЯ".

БЕРЛІН, 8. грудня. — Причищенню дрезденського музею найдено в ямі з грузом корону й скиптр польського „круля" Августа Саса Сильного, що панував у Польщі в 18 столітю. Знайдені річи вичистять і виставлять в музеї.

ДВА ЗВІСНІ ПАЦИФІСТИ ОДЕРЖУЮТЬ НАГОРОДУ НОБЛЯ.

ОСЛО, Норвегія, 8. грудня. — Нагороди Нобля за працю для справи світового мира одержали два звісні пацифісти, Німець професор Людвик Квідде й професор Фердинанд Буассон, Француз.

Л. Квідде, професор монахійського університету, звісний є від многих літ як один з найзавзятійших робітників для поширення пацифістичних ідей. В часі війни виступали проти нього німецькі мілітарні власти, а переставши бути німецьким парляментарним послом, був він арештований й обжалований о державну зраду.

Француз, Ф. Буассон, бувший професор французької Сорбони, посвятив більшу часть свого життя й енерґії пропаганді мира. Навіть, як почетний президент „Ліґи Прав Чоловіка", він неутомно поборює війну. Його статті, в яких пропаґується мир та виступається проти війни, містяться у многих часописих і журналах. Майже ніякий світовий конґрес в справі мира не відбувся без його співучасти.

СМЕРТЬ КАТА УКРАЇНСЬКИХ ВЯЗНІВ.

У Львові нагло помер 6. поліційний комісар Л. Кайдан. Його імя було свого часу дуже голосне, а памятають його головно українські вязні. Він був шефом політичного відділу львівського поліційного відділу міського округа й хвалився тим, що запровадив при допитах інквізиторські методи. З його часу походять побої вязнів, електричні тортури, обливання ледяною водою, вішання, замикання в льохах та инше. Під його доглядом вбито гр. Бесарабову. Він вів доходження в справі атентату студента Федака, святоюрського процесу та в багатьох инших справах. Довгий час був він пострахом політичних вязнів так, що Жеромський увіковічнив його постать у повісти на Пробесні. Як налоговий алькоголік помер на удар серця.

ПЛЕБІСЦИТ ПРОТИ КОРШМИ.

У селі Воскресінцях біля Коломиї урядила громада в неділю 18. вересня плебісцит (голосовання) проти коршми в селі. Проти коршми заявилося 412 голосуючих, за коршмою — ніхто. Згідно з такою волею громади гром. уряд поробить старання у відповідних властей, щоби коршмар забрався з села.

БЕЗЛИЧНІСТЬ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ.

Всі громади надвірнянського повіту дістали наказ від старости Секірського оголосити населенню, що „всяка поміч уділювана жертвам повені походить виключно від „ржонду найяснейшей ржечипосполітей польскей", який занявся долею населення.

МОСКОВСЬКЕ СЕЛО БУРЖУАЗИТЬСЯ.

Московський часопис „Ізвестія" з 2. листопада пише, що московське село починає буржуазитись. Читаємо там: „Віденське крісло замісць ослону (лавок), червона блюза замісць сарафану й шоколядовий цукорок за ремінем — ось нове у сільськім побуті, оспівуване сучасними „частушками". Село домагається щораз більше ріжного краму й доброго. Готову обуву, черевики і півчеревики купує головно сільська молодь, вибираючи все „пофасонише" й з доброї шкіри. Також машини до шиття, самовари, а навіть туалетове мило: як мога велике, колірове й дешеве. Крім цього: „примуси", залізні ліжка із сіткою, емальовану посудину й навіть перфуму й... письменників-клясиків. Якщо все це не відокремлені явища, а загальні, то далебі, пролетарські гасла причинились сильніще як усі інші до розбудження чисто буржуйських потреб і навіть правдивої культури!

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР СЕЛА УЛИЧНОЇ, ДРОГОБИЦЬКОГО ПОВІТУ.

Ми вже згадували про пожар села Уличної у дни 8. падолиста, а тепер подаємо близші подробиці дотично сеї пожежі: Згоріло там 31 господарств, 65 будинків зі всім господарським добром, а почасти і з живим інвентарем — вартости приблизно 250,000 зол. В огні згинуло двоє дітей: 8-літний хлопець і 5-літня дівчинка. Пожежа повстала в часі, коли люди були в церкві на Богослуженні, а сильний вітер був причиною його катастрофального поширення. Причиною нещастя має бути курення хлопцями тютюну в стодолі господаря Черепущака. На ратунок прибули люди із сусідних громад, як Манастирця, Волі Довголуцької, і Гассендорфу з сикавками і їм головно належить завдячити, що пожежу зльокалізували, бо самі Уличняни виявляли мало енерґії в ратунку, крім кількох одиниць. Дивне, що таке велике село, а не має навіть власної сикавки до гашення вогню! Вкінці годиться пригадати, що свого часу основане й зорганізоване пожарниче тов. „Луг" влада розвязала.

НОВИЙ ЖУРНАЛ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Почне виходити новий журнал марксистської критики й бібліографії під назвою „Критика". Журнал виходитиме під редакцією Скрипника, Хвилі, Коряка, Степового, Тарана й Кулика. Журнал буде освітлювати як теоретичні так і практичні питання сучасного мистецтва, літературної критики й бібліоґрафії. Особливу увагу зверне журнал на художню літературу. В журналі будуть відділи з питань театру, музики, живописи та архитектури. Перше число вийде з початком грудня.

НЕ БУЛО ЗАВОРУШЕНЬ НА УКРАЇНІ

СВЯЩЕНИКИ И РАБІН ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ВІСТКИ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ ПЕРЕД КОРЕСПОНДЕНТОМ ЗАГРАНИЧНОЇ ПРЕСИ

ТИРАСПІЛЬ, Україна, 9. грудня. — Кореспондент „Ессошіейтед Пресс", якого висдано на Україну для розсліду минних революційних заворушень, прислав телеграму, у якій доносить, що йому не удалось найти слідів революційних заворушень. Саме місто Тираспіль, яке мали здобути збунтовані війська Раковського, під проводом генерала Найдова, нічого не знає про криваві бої на його вулицях. Противно, згадане місто ніколи не тішилось більшим спокоєм, як саме у послідні році.

Також і православний священик Стефанович-Гастев, що належить до тихонівської церкви, заявив згаданому кореспондентови, що нічого не чув про криваві бої й революційні заворушення на Україні.

Усьо, що чув сей священик, то були вістки про якісь малі заворушення у вуглянім Районі на Поділлі. Причину до сих вісток мав дати напад 6 бандитів на залізничий поїзд під Ярошенкою, щоби обрабувати почтовий вагон. Бандитам повелось забрати лише оден мішок з почтою, при чім зранили одного міліцианта. Також і жидівський рабін Шталь потвердив твердження священика Гастева, що на Україні не було у послідні часі революційних заворушень.

На Україні має тепер панувати зглядний добробут. Почавши від Харкова, всі міста й села мали вже відбудуватися й на них не полишилося майже ніяких слідів страшного голоду, що панував на початку большевицької революції. В Харкові мали вибудувати новий шпиталь, правительствені бюра й робітничі доми, які можна сміло порівнати з такими будівлями в Німеччині й Америці. Лишень одна Одеса, що колись звалася „Малим Парижем", становить виняток під тим оглядом.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КАПІТАН СКАЛІЧЕНИЙ В ЧАСІ АНТИСЕМІТСЬКИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

ОПОЗИЦІЯ ОБЖАЛОВУЄ ПРАВИТЕЛЬСТВО БРАТІЯНУ О ФІНАНСУВАННЯ СТУДЕНТІВ, ЩО БИЛИ МАДЯРІВ І ЖИДІВ.

БУДАПЕШТ, 9. грудня. — Угорський часопис Аз Ест доносить, що в часі протижидівських заворушень в Орадеа Маре, в Румунії, покалічено ножем американського капітана.

Румунські студенти в часі заворушень ішли рядами, держачи ножики в руках і обрізували бороди кожному Жидови, якого напіткали. Орадеа Маре, давніще угорське місточко, замешкують в більшости ортодоксійні Жиди.

Провідники Народно-Хліборобської Партії закинули правительству Братіяну в парляменті, що воно дало румунським студентам 3 міліони леїв, около $18,000, на викликання протижидівських розрухів. Викликання протижидівських заворушень було потрібке правительству, щоби мати оправдання для створення у Трансильвенії відділу жандармерії у висоті 10,000 людей. Закидують також правительству, що хоч його остерігали перед можливими заворушеннями, воно не підприняло ніяких середників, щоби до них не допустити.

КОМУНІСТИ ПЛЯНУЮТЬ ВИКЛЮЧЕННЯ 970 ОПОЗИЦІОНІСТІВ.

КОНФЕРЕНЦІЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ДОМАГАЄТЬСЯ БЕЗПОЩАДНОГО ПОСТУПОВАННЯ З ОПОЗИЦІЄЮ.

МОСКВА, 9. грудня. — О. Ярославський, секретар Контрольного Комітету, заявив на конгресі комуністичної партії, що не залишиться поборювання троцкістів.

Провідники троцкістів мали до того степеня підбурити своїх сторонників, що вони плянували послугуватися терористичними вчинками проти членів своєї власної партії, з якими не годилися під деякими оглядами. Через те комуністична партія рішила зменшити до як найменшого числа сю групу. Ярославський заявив дальше, що 970 членів опозиції виключиться з комуністичної партії перед 15 грудня.

ЛІҐА ВИСИЛАЄ СВОЮ КОМІСІЮ ДО ВИЛЬНИ.

КОМІСІЯ МАЄ РОЗСЛІДИТИ ПОДІЇ НА ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКІМ ФРОНТІ.

ВАРШАВА, 9. грудня. — Ліґа Націй вислала спеціяльну комісію до Виленщини, яка має розслідити тамошні відносини. У склад згаданої комісії входить полковник Фобрі, член французької військової місії в Польщі, полковник Бридж, військовий аташе британської амбасади в Польщі й полковник Роатта, італійський військовий аташе. Також і військові аташе згаданих держав у Ковні, на Литві, дістали приказ виїхати сейчас на слідство до Виленщини. Комітет Ліґи має розслідити відносини на польсько-литовськім фронті, о скільки вони годяться з взаїмними обжалуваннями премієрів Пілсудського й Вальдемараса дотично мобілізації. Рівночасно має вплинути на населення, по обох сторонах фронту, щоби заховувалося спокійно, як довго ведеться дискусія в Женеві в справі приналежности Виленщини.

ЖІНКА-МЕЙОР МАЄ ДОБРУ ПЛАТНЮ.

ПІДВИСШИЛИ ЇЇ ПЕНСІЮ О 50 ВІДСОТКІВ.

ЛИВЕРПУЛ, Анґлія, 9. грудня. — Панна Марґарета Бівен, лорд мейор Ливерпулу, дістала значну підвишку своєї платні. Відтепер буде вона побирати 3000 фунтів стерлінґів річно, що становить підвишку її платні о 50 відсотків.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНЦІ А ВИБОРИ В ПОЛЬЩІ

В днях 4 і 11 березня відбудуться в Польщі вибори до сойму і сенату. В тих виборах возьмуть тим разом участь і Українці, що опинилися під Польщею. В давнім соймі були українські представники з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша. Галицькі Українці не були заступлені, бо вони у виборах участи не брали. В слідуючих виборах будуть одначе голосувати всі Українці зі всіх західно-українських земель, що опинилися під Польщею. Через те число наших представників до сойму і сенату зросте і то мимо польської виборчої ординації, яка пообкроювала українські виборчі округи та получила їх з мазурськими на те, щоби Українці були в меншости і не мали спромоги вибрати відповідаючої їх чисельности скількости українських представників. Та мимо цего при солідарности Українці зможуть вибрати яких 70 або й більше представників. А зможуть це зробити тоді, коли в першу чергу порозуміються самі між собою і коли всі наші політичні партії зможуть виставити один спільний бльок. А далі, коли порозуміються з другими поневоленими Польщею народами, себто Білорусинами, Литовцями і Німцями а далі ще й з Жидами.

В звязку з виборами просять нас з краю о матеріяльну поміч на вибори. Наша думка в тій справі така:

Нашому народові не подорозі з Польщею, бо вона свідомо стремить до цілковитого нашого знищення. Наш національний ратунок лежить в тім, щоби ми як найскорше від Польщі відорвалися. Тому гріхом було би дурити наш нарід якимись надіями на якусь справедливість в польськім соймі чи сенаті, на можливість наладнання наших відносин з Польщею. Мимо того, нам треба взяти участь у виборах і вибрати своїх послів і сенаторів і то вибрати людей чесних і характерних, котрі би визискали парляментарну трибуну у Варшаві на те, щоби з неї голосити слово, яке компромітувало би Польщу перед світом і її розбивало, а не скріпляло. І тому саме повинні ми і з Америки дати матеріяльну поміч на покриття виборчих коштів, щоби вибрати як найбільше таких українських представників, які, сидячи на посольських чи сенаторських крїслах у Варшаві, продовжали би й там нашу визвольну боротьбу. Ми, американські Українці чи не можемо одначе вязатися з якимись політичними партіями, бо ми не в силі контролювати звідси їх роботу. Зате з чистою совістю можемо закликати нашу іміграцію до жертв на виборчий фонд. Коли буде один виборчий бльок, тоді належить слати жертви до спільного комітету, а коли його не буде, належить кождому з нас попирати ту партію, яка по особистому розумінню найкраще заступає народні інтереси. Бо найважніша річ полягає в тім, щоби Українці вийшли з виборів побідоносно, бо й це скріпляє нашу позицію.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

Подружа та розводи.

В 1924 році на Радянській Україні було 312,417 нових подруж. Це виходить, що на тисячу душ населення припадає 11,2 нових подруж. Для Америки ті самі дані виносять 10,5 на тисячу.

Розводів на Україні в той же рік було 40,367, що дає 1,43 розводів на тисячу душ населення, або 12,9% до кількости подруж в тому ж році. Коли порівняти ці дані з Америкою, то вийде, що на Україні не так часті розводи, як в Америці, де число їх дає 14,5%, або 1,52 на тисячу мешканців.

Виходить, що московська іміґрантська преса пише неправду, коли твердить, що під большевицьким режимом шлюби та розводи досягли страшних чисел. Виходить, що віковічні устрої української родини, хоч може й підірвані війною, революцією та легкістю, з якою тепер по большевицьким законам женяться й розводяться, всеж остаються в силі й Україна в родинному життю стоїть вище ніж Америка, в якій розводи звязані з великими формальностями, грошевим видатком і трудностями. Можливо, що на скріплення подруж має також вплив і большевицький закон про аліменти, себто про обовязок батька утримувати діти навіть і тоді, коли не живе з жінкою й має формальний розвід. У всякому разі справа розводів на Україні не має того жахливого стану, що межується з нестриманою розпустою, як про те голосять московські іміґранти.

Можливо, що в місті ці дані будуть виглядати інакше, але ми не маємо можливости вилучити їх окремо від сельських, бо нема на те матеріялів.

Так само і щодо віку молодих не можна сказати нічого страшного, бо він самий відповідний. Так наприклад найбільше дівчат виходить заміж у віці 18—24 років (68,8%), даючи для молодшого віку яких 9%. Мужчин найбільше женяться у віці 20—29 років (69% до всіх подруж за рік) залишаючи для молодших трохи більше 13%. Отже і щодо молодих подруж події останніх десятиліть на Україні не зробили замітних змін. Тому можна твердити, що основи сельського родинного життя залишилися такі самі як до війни, а зміни, що наступили, не мають якогось надзвичайного, загрожуючого родині характеру.

Забезпечення населення медичною допомогою.

Санітарно-медична сторона життя в царській Росії, порівнуючи з іншими державами Европи, стояла на низькім ступені. Завжди відчувалася недостача в медичному персоналі, лікарнях, та медикаментах. Населення користувалося у великій кількости лікуванням ріжних баб шептух, та знахорів. Не останнє місце займав і цирульник зі своїми пявками. Лише земства, розвинувши широку діяльність,в всеж збільшували з року в рік забезпечення населення медичною допомогою. Останні відомости Радянської України за 1925 рік показують, що ця сторона народнього життя значно погіршилася проти того, що було перед Великою Війною. Звичайно це не лише збільшує смертність населення, але й погіршує загальний стан його здоровля, що готове привести нарід до фізичного занепаду.

В 1913 році на Україні одна лікарня припадала на 23,000 душ всього населення, а в 1925 це число побільшилося до 32-х тисяч. На селі справа стоїть ще гірше: там одна лікарня приходить на 37 тисяч мешканців. Ще більше важним показчиком є число населення, яке припадає на одне ліжко в лікарнях. В 1913 році на одне ліжко приходилося 920 душ населення, а тепер це число збільшилося до 1,100 душ, коли взяти разом міста й села. Але для самих селян припадає одне ліжко в сільських лікарнях на 2,300 душ. Ці дані показують, як мало може задовольнити сучасна сітка лікарень українське населення.

Що торкається самого медичного персоналу, то в 1913 році один лікар припадав на 6,800 душ загального населення України, а в 1925 році це число ніби то понизилося до 6000 душ, але для селян виходить один лікар на 12,300 душ. Ясно, що одному лікареви не стане сил обслужити таку скількість душ, особливо в таких тяжких часах, коли бушували на Україні ріжні малярії, холери, тифи, грипи і т. д. Не диво, отже, що при такій слабій лікарській обслузі ширяться на Україні ріжні пошести.

Лікарів доповнюють фельдшери. Але й тих мало. В сельських місцевостях один фельдшер приходить на 9,200 душ селян. Що торкається зубних лікарів, то їх вже зовсім мало. Один зубний лікар на Україні припадає на 32,000 душ населення, а на селах на 84 тисячі душ. Через те на селі й далі остаються „зуборвачами" ковалі, шевці та цирульники.

В звязку з кількістю мертвороджених і з великою смертністю дітей в часах найближчих по народженню, треба замітити, що в 1913 році одна повитуха припадала на 13,800 душ населення, а в 1925 році вже на 16,500 душ мешканців сел та міст. Зі сельських повитух припадає одна на 20,000 душ населення, або на 700 уродин в рік. Отже знову залишається велике поле для ріжних „бабок", знахарок, через яких приходить не лише до смерти дитини, але й самої породильниці, особливо при неправильних родах, що часто трапляється.

Коли ще до цього додати, що в 1913 році припадало 125 хорих на одне ліжко в лічницях, то в 1925 воно майже подвоїлося, бо виносить аж 240 душ хорих, то будемо мати сумну картину медичної допомоги населенню.

Ці коротенькі дані показують, в якій мірі українське населення забезпечене медичною допомогою. В нормальні часи вона отже не встані обслужити всіх хворих. На випадок же найменьшої пошести становище нашого населення стає катастрофальним. Потрібно багато зусиль, засобів та праці, щоби цю сторону життя нашого населення піднести хочби до найнижчої норми европейських держав.

СТАРИЙ КРАЙ У СПРАВІ ВИБОРІВ

Просять нас допомогти їм вибрати українських послів.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!

Вибори до варшавського сойму розписані. За три місяці український народ, що живе під Польщею, своєю поставою підчас виборів виявить рівень своєї політичної зрілости: Наступить спроба сил. Вона викаже, як на західно-українське суспільство вплинуло близько десятилітне чужинне панування.

Західно-український національний табор до виборчого акту підходить з ось якого становища: масовою участю у виборах і одноцільним фронтом всіх українських політичних угруповань, що стоять на національному ґрунті, мусимо показати світови, що довголітня неволя нас не зломила, що екстермінаційний чужинецький похід на всі царини національного життя не розсадив нас в нутрі, що західно-українські широкі маси твердо стоять при синьо-жовтому прапорі, під яким десять літ тому найкращі сини нації з оружжям в руці головами накладали на полях бою.

Вибори — це боротьба, а кожна боротьба вимагає великої скількости матеріяльних засобів. Ви, Дорогі Браття, добре знаєте, скільки витрачується грошей на вибори у Вас, на саму пропаганду, на летючки, та взагалі на виборчу аґітацію. Національний табор не досить сил і завзяття, не достає йому лишень грошевих засобів. Ці засоби майже неможливо добути серед українського народу Галицької Волости, матеріяльно виснаженого чужинним пануванням і стихійними елементарними нещастями.

Польський уряд, польські політичні партії і московський інтернаціонал кинули на вибори велитенські суми. Вони хочуть в цей спосіб здеморалізувати західно-українські народні маси і таким чином спричинити, щоби вони вибрали своїми послами чи то польських панів, чи то зрадників національної справи, хлібоїдів, чи підніжків Москви.

Український національний табор ніколи не звертався до Вас, Дорогі Земляки, з проханням о допомогу на політичні цілі. Він був того переконання, що Ваша лепта, Ваш тяжко запрацьований гріш повинен бути вжитий в першу чергу на культурно-освітні та гуманітарні цілі старого краю (на „Рідну Школу", на інвалідів, на політичних вязнів, на допомогу жертвам повені і т. д.).

Одначе в біжучій історичній хвилі з огляду на далекосяглє значіння виборчого акту, ми спонукані звернутися до Вас за матеріяльною допомогою. Бо хто нам допоможе, як не Ви, Дорогі Земляки, Ви кість з кости, кров з крови нашого народу. Старий край зруйнований катастрофою повені, знищений рабунковою господаркою чужинної влади, не всилі зложити засобів потрібних на національний виборчий фонд. У нас тепер сотки тисяч мешканців не мають чим прикрити грішного тіла перед подувом холодного зимового вітру. Нераз не мають що вложити в уста.

Дорогі Земляки! Даючи жертву на національний фонд виборчий, Ви даєте не одиницям, не партії, лишень причиняєтеся до тріюмфу національної ідеології, до здійснення визвольницьких змагань українського народу.

Час наглить, потрібна негайна допомога. Гроші на національний виборчий фонд слід висилати на адресу Земельного Банку на книжочку ч. 50.000. А рівночасно повідомити про висилку грошей Народню Канцелярію, Львів, вул. Костюшка ч. 1. А. II. пов.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЕДНАННЯ:

Др. Дмитро Левицький, голова;
Володимир Целевич, гол. секр.

„...спадуть кайдани вікової зими,
І тоді здіймуть слово німії,
Заспівають гуртом братолюбний псалом,
У спільній праці зміцнять свої руки
І засяє тоді над убогим селом
Світло правди, любови, науки".

М. Старицький.

В. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(4)

— До попа пішлю Малоїда. Він лицяєся до наймички попа і часто буває в попівській пекарни. Ніхто не буде підозрівати, що він шпіон. Наймичка розкаже йому всьо, що сама буде знати.

Балакаючи так зайшли аж під шинок Авруменка. Вже смеркалось.

— Отже не забудь, — Чаплінські закінчив розмову, — що завтра хочу бути у Хмельницького тоді, коли його не буде в Суботові. Звісти мене, коли, куди і якою дорогою виїде з Суботова, щоби я, їдучи до него, случайно не зустрівся з ним.

Чаплінські пішов до шинку дожидати Богдана.

Коли Сомко і Хмельницький коло воріт Кричевського розійшлися, Сомко пішов до попа. Саме тоді піп вертав з церкви і вони оба зійшлися перед попівством.

— Богдан вже приїхав, — Сомко забалакав. — Він тепер у Кричевського. За годину, може й скорше буде у вас.

— То добре, бо мої гості рішилися вже завтра відїхати. Кажуть, що довше не можуть сидіти тут. Чернець їде до самарського монастиря, молодий шляхтич в дорозі на Запороже.

Оба пішли до хати, де, балакаючи, дожидали Хмельницького. По годині сотник прийшов і всі засіли до вечері. Розбалакалися аж по вечері. Балакали так, що оба гості попа неначеб в життю перший раз бачили Хмельницького, він неначе перший раз їх.

— Коли ви не знаєте, до кого звернутися на Запорожу, то я вам скажу, — Сомко промовив до шляхтича. — Але ходім до другої комнати, бо тут про що инше балакають. Запороже їм не в голові.

Шляхтич встав і за Сомком пішов до другої комнати. Піп вийшов другими дверми по вино. В столовій лишився тільки сотник з монахом. В ту мить монах виймив зза пазухи два гаманці і подаючи їх Хмельницькому, сказав:

— Той тяжший від луцького владики, лекший від львівського. На збрую... Довго ще ждати?

— Робиться, — Хмельницький відповів. — Нехай тільки як найбільше завзятців справляють на Запороже. Перекажіть владикам, що союзник буде. Владики вже знають, хто той союзник. Ви тут сказали, що їдете до самарського монастиря?

— Та сказав так, щоби не було підзору.

— А поїдете?

— Та чого? Просто відси вертаю до Львова.

— Саме того, щоби не було підзору, добре булоби поїхати до Самари. Що чернець їде туди, ніхто не буде дивуватися. Також нічо дивного, що чернець попасає не в коршмі, а у попа. Але якби ви зараз таки відси вернули до Львова, то се булоби дивне і для неодного цікаве.

— То хиба поїду до Самари і аж відтам верну.

— Таки так зробіть. Чи той молодий шляхтич з вами приїхав?

— Ні. Ми лише случайно зійшлися тут. Він питає дороги на Запороже і хтось справив його по вказівки до вашого попа. Він з Волині.

— З Волині? То добре. Побалакаю з ним. Може від него почую, яким духом дише наша шляхта на Волині.

Коли вернув піп з вином, Хмельницький встав і пішов до другої комнати, де Сомко балакав з молодим шляхтичем.

— Чого ви втікли від нас і мене лишили з монахом? — спитав, будьтоби з докором.

— Той монах вертить мені діру в череві: хоче з мене видушити більшу жертву на самарський монастир.

— То я піду й забалакаю його і всякі жертви вибию йому з голови, — сказав Сомко і вийшов, полишаючи шляхтича з Хмельницьким.

— Користаймо з хвилі — Хмельницький сказав. — Що маєш переказати мені?

— Я тільки маю передати вам гроші, які Виговський зібрав між волинськими шляхтичами. Переказувати не маю що. Я хотівби дещо переказати йому від вас.

— Перекажеш, але не зараз. Бо союзник, про котрого він зі мною балакав, буде. Перший, Виговський вже знає, хто той перший, дуже радо згодився і буде приєднувати решту.

— Чому, кажете, не зараз. Я таки зараз завтра вертаю.

— Не зараз і завтра не поїдеш назад, бо ти мені тут потрібний. Ти розголосив, що їдеш на Запорожє?

— Так.

— Ми тут окружені шпіонами. Як ти казав, що їдеш на Запороже, то мусиш так зробити, бо инакше наші ангели опікуни вгадають, що ти був тут в посольстві від когось до мене. Як відси виїдеш на Запороже і на Волинь вернеш иншою дорогою, то того підозріння не буде, бо сюди часто попадають молоді люди, що їдуть на Запороже. На добавок мені потрібний посол. Поїдеш на Запороже, віднайдеш Бурлая і скажеш йому, що гетьман Конецпольскі в як найбільшій тайні ладить на листопад або грудень похід на Перекоп. Бурлай вже буде знати, що з тою вістю зробити. Як буде вертати, то поступи до мене. Може Бурлай що перекаже тобою... Тепер вертаймо до товариства.

Вернули до столової, побалакали ще троха, випили дещо і Сомко з Хмельницьким вийшли.

— Якийсь дідько зробив, що той монах і той шляхтич одночасно зїхалися тут. Тяжко було побалакати з ними і треба було грати комедію, бо один про одного не сміє знати, що і він в заговорі... У Авруменка мабуть дожидає мене мій приятель Чаплінські.

— Підеш?

— Іду просто до хати... Може би ти пішов на хвилю і потягнув його за язик. Завтра прийдь до мене.

Хмельницький сів на коня і поїхав на Суботів. Сомко пішов до Авруменка і присівся до Чаплінського.

— Сотник не прийшов з вами? — Чаплінські спитав. — Мабуть у попа якусь важну раду радять... Я чув, що там є якісь сторонські...

— Ті сторонські спали, — Сомко відповів. — Я й не бачив їх. Ні я, ні мій шурин. Він сюди не прийде, бо казав, що сзороджений і мусить добре виспатися. Побалакав з попом, вихилив кухоль меду і зараз відїхав.

— Шкода, що поїхав. Я гадав, що щось розкаже про свою дорогу. Він так гарно розказує... Може й збреше яку пригоду, але все таки любо слухаєся... Він в Бродах був, чи на Запорожу? З ним були два Запорожці і вже відїхали на Запороже.

— Ви більше знаете, як я. Шурин не згадував мені, де був. Коли він сам не виздив з сим, то я зміркував, що се якась строга військова тайна, і не питав його. Я гадав, що Богдан був у гетьмана в Бродах. Тепер від вас чую, що приїхав з двома Запорожцями. Може й ті Запорожці були разом з ним в Бродах і вертали з ним? Може й він поступав на Запороже. А може він так тільки баламутить, щоби ніхто не догулявся, куди їздив?

— Того Хмельницького дуже тяжко розкусити.

— Він справді твердий горіх на дечиї зуби.

— Ой, твердий! Я нині ненаце здоровий черенний зуб зломив... — Чаплінському вихопилося.

— Гризучи Хмельницького? — Сомко спитав здивований і заціkавлений.

Чаплінські прикусив язика.

— Я чув, — бовтнув по хвилі, — що він з Бродів, чи з Запорожа привіз якусь дівку...

— Дівку? І про се шурин не згадував мені нічого. Відки ви се знаєте? Сказав вам, коли ви з ним були у полковника? Може то не дівка а жінка?

— Жінка? — Чаплінські спитав, широко розплющивши очи.

— Не булоби нічо дивного. Як не хотів, як вдовець, скакати в чужі гречки, взяв, тай оженився. Може того в такій тайні кудись повівся... Ми ломили собі голови над питанням, куди він поїхав; ви ще тепер ломите собі голову над питанням, куди він їздив, а тепер показуєся, що він їздив женитися!

— То він справді оженився?

— Я того не знаю. Таке виходилоб з того, що він мені сказали... що він привіз якусь дівчину і так дуже тупцював коло неї. Хиба неправда се, що ви кажете.

— Що якусь дівчину привіз і що тупцював коло неї, знаю з певного жерела. Він вам справді не сказав нічого про се? Шурин шуринови? Як то може бути?

— Саме того, що шурин. Може йому соромно, що так скоро по смерти моеї сестри взяв другу. Ще й якусь, як кажете, дуже молоду. Але я гадаю, що се неправда. Хтось, кажучи вам про се, зажартував собі з вас, або ви його зле зрозуміли.

— Але де і в кого оженився? Може у якого запорожського гніздюка? Бо з ним приїхали два Запорожці. Приїхали і відїхали:

— Та як можу знати, де і в кого він оженився, коли не знаю, що він взагалі оженився?

— Мені не хочеться вірити, щоб ви не знали.

— Бо може нема що знати. Може все те байка? Впрочім завтра буду в него, то побачу. Тепер іду спати.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ШАНУЙМО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ.

Наша пісня здобула собі добре імя і заслужену славу у світі, а рівнож і в Америці. Хор Кошиця дав нам і чужинцям зразок української культури, яка пробивається і в українській музиці та пісні.

Але чи здаємо ми собі справу з того, як цей чар пісні терпить з другого боку на тім, як всякі шарлятани жидівської, чи московської, чи таки нашої крови несуть той чар своїм невмілим співом, а ще більше невмілим і несмачним добором тексту під наші пісні? Наші селянин виходить у них якимсь придуркуватим Іваном, з несмачним гумором і грубою та неестетичною поведінкою. Якжеж на таких піснях чи рекордах може виховатися наша молодь? Чи з них має вона набрати поваги і любови до нашої рідної землі, її світлої минувшини і високої культури?

Не треба йти під смак навіть публики, якщо цей смак поганий. Не треба отже глядіти тільки на бизнес, а треба поширювати між нашим народом культуру і пошану до свого. Треба вчити людей пізнавати дійсну красу. Треба заставити чужинців до поширювання культури серед наших імігрантів, а не до деморалізації. Тому, коли чужинці хочуть робити інтерес на нашій пісні і музиці — хай роблять, коли свої не вміють. Але хай видають правдиві українські твори, а не салдацько-малоросійські пісні. Хай під українські пречудні мельодії не підкладають глупих і деморалізуючих текстів.

На те повинні звернути увагу в першу чергу наші загал, а зосібна ті, що такими річами торгують.

Позанюйорчанин.

ПРО ПОТРЕБУ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВНИХ БАНКІВ.

В 266 числі „Свободи" була мова про кооперативний рух в Злучених Державах як і про те, що зі всіх імігрантів в Америці одинокі Українці не привязують до цего руху майже ніякої ваги. А якраз Українці могли би з цего руху як найбільше скористати. Ми легко могли би мати по всіх більших містах ґросерні, бучерні, пекарні і склади ґалянтерійних товарів як українські кооперативи. Шери в кооперативах коштують $5 а найвище $10, доступні отже для кождого, а процентуються по 6%. Маючи шери, кождий робітник має право тим самим ще й право до зисків, які розділюються між членів кооперативи.

Але за найважнійшу справу уважаю основання Кооперативного Банку. Такий банк дуже легко основати. Не треба великого капіталу, бо можна зачати діло з кількадесять членами і з кількасот долярами, а дійти до великих розмірів. А такими українськими кооперативними банками моглиб ми звязати тіснійше нашу іміграцію, особливо тих, що по нас наступлять, а яких політика буде вже менше інтересувати. Тому саме повинні ми основувати такі банки по всіх більших центрах. Бо за ними говорить економічний і національний інтерес. В такім банку буде можна складати гроші на добрий і певний процент, бо банк буде в наших руках і в нашій контролі. Свій банк дасть рівнож і дешевий кредит. Хто тільки тими справами інтересується, я радо з ним поділюся своїми думками. Працював я між чужими довгий час і визнаюся добре на кооперативнім ділі. Бачу, до якого добра доходять при помочі кооперативи другі імігранти. Чомуж нам, Українцям, не зацікавитися тим ділом?

М. Завойко,
386 Manhattan Ave.,
New York, N. Y.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Свято Української Державности.

Українська православна громада в Пасейку відсвяткувала дня 27. падолиста свято проголошення вільної Західно-Української Народньої Республики.

Рано простора церква була заповнена вірними. От. К. Кирстюк відправив торжественну Службу Божу. Члени тов. Української Січи, в. 182 У. Н. Союза стояли в асисті в жалобних лентах. Перед панахидою за поляглих борців о. Кирстюк виголосив зворушаючу промову на тему 1. падолиста 1918 р. Ми обходимо нині — говорив він — день радости, бо по довголітній темряві і неволи прийшло визволення. Галицькі Українці заявили, що від нині правним господарем на українських землях є український народ і його постанову вони виконали. Заразом обходимо сьогодня і день смутку; бо 9 літ минає від сеї історичної хвилі і нині ми не маємо ані клаптика вільної української землі.

Чому упала так скоро українська держава? Чому по ясних проміннях сонця золотого наступила темрява, що заслонила синьо-жовтий прапор, що його завішено в 1918 році на львівськім ратуши? Є богато причин. До боротьби за українську державність повстали перші Січові Стрільці. Ся молодіж се була дітвора, в котрої грудях билось щире українське серце, в котрих на устах було: або волю здобути або в дома не бути. Тому ми з радістю і гордостю шануємо сю хвилю, радіємо, що в нас були такі матери і батьки, що виплекали з малку таких борців за Матір Україну.

Але спитаймо себе по щирости: Скільки було в нас таких матерей? Чи не були в нас такі матері, що скривали своїх синів перед службою в рідній війску, кажучи: Що там тобі, сину, по Україні. Ти вже навоювався доволі за Австрію. І через те впала рівнож наша держава. Наш упадок повинен бути наукою, як на будуче маємо приготовлятись до боротьби, як матери мають учити і виховувати своїх дітей. Ляцька мати, виправляючи свого сина до боротьби, казала: „Сину, бій гайдамакуф, за ніх гжеху нема". Повчімся дещо і від ворогів, коли хочемо бути свобідні.

Звертаючись до Січовиків, що стояли рядом в жалібних лентах сказав: І ви Січовики, що носите славне імя ваших братів Січових Стрільців, ідіть слідом їх, щоб ви були готові на кождий поклик Вітчини. А тепер давайте тій вітчині поміч матеріяльну, поміч інвалідам, політичним вязням, сиротам, Рідній Школі.

Такі слова викликали на всіх глибоке враження.

Відправляємо, говорив о. Кирстюк, панахиду по борцях не на се, щоб молитись за їх душі, бо їх душі чисті мов кришталь. Вони свої гріхи змили в мори крови, яку проляли за Вітчину. Ми відправляємо панахиду тому, щоби згадати нет зимним тихим словом тих, що поляглии і приречи перед їх могилами, що по упавших повстануть нові сотні, нові кадри борців, що мають довершити надпочате ними діло і кращу майбутність для українського народа.

На тім свято не було скінчене. Вечером о 7. годині в церковній галі почався концерт.

Концерт розпочато кількома стрілецькими піснями, котрі відспівав церковний хор під проводом о. Кирстюка.

По промові о. Кирстюка реферував гр. Кедровський. Шановний референт в своїй довгій промові змалював всі історичні події, від княжих часів аж до теперішних в яких змальовував боротьбу України за свою самостійність. Україна мусіла воювати майже з цілим світом. Кождий ласий був на урожайну українську землю. Переходячи події з давних часів шановний референт перейшов опісля до радісних подій з 1917 р., коли то на Великій Україні по довголітній неволі український народ на чолі з Центральною Радою проголосив незалежність України.

Ся промова викликала велике враження на зібраних, бо говорив чоловік, котрий сам брав участь у сих визвольних змаганнях. Дальше бесідник змалював події з 1. падолиста 1918 р.

Бесідник сказав: Хоч ми упали і упала українська державність, то однак історичний нашь зрив довів до цего, що нині цілий світ знає про Україну. Бо колиб Українці по розвалі Австрії не були взялись до державного діла, колиб не перший падолист, то нині світ і не хотів би чути про якесь українське питання в Польщі. Кождий говорив би: А де ви були 1918 р. по упадку Австрії? Всі народи рішали тоді про свою долю, а вас не було. Через те ми радіємо, що по упадку Австрії український нарід проголосив свою суверенність. І хоч ми упали, то нам не соромно, бо ми упали перед переважаючою силою брутального ворога, перед насильством. Ми не повинні попадати в зневіру, бо хоч сто раз упадемо, але все таки встанемо. Ми не повинні здаватись на ласку ворога, а йти слідами славного стрілецтва, в котрого на устах було: Не ридай, а здобувай!

Промова гр. Кедровського викликала велике враження і публика нагородила його гучними оплесками.

Слідуючим бесідником був бувший наш парох, о. А. Іванишин.

Не буду тут розписуватися над цілою промовою, бо на се не сталоб місця, а скажу тільки те, що промова о. Іванишина запала глибоко до сердець слухачів, бо він говорив щиро, з повним запалом, що неодному слези стали в очах. Я-б бажав, щоб ми найбільше мали таких бесідників. По тім хор відспівав ще пісні, а закінчено свято національним гимном. Не забуто і про рідний край, бо на заклик о. Кирстюка переведено збірку на українських інвалідів, котра принесла $22.50. При панахиді зібрано $11.82.

До тої збірки долучено ще збірку з представлення, що виносила 11 долярів. Разом вислано до Обєднання $45.32. Хоч се невелична сума, але ми збираємо на край і так при кождій нагоді.

Лесьо Сисин.

СТ. ЛУІС, МО.

Українська школа.

Українці, що мешкають в Ст. Луіс, Мо., старалися вже від давна зорганізувати українську школу при гр.-кат. парохії. Сю школу думали зорганізувати на те, щоби наші діти мали нагоду навчитися своєї мови, письма, пісні, а також і своєї історії. Хоч часом і вдавалося їм зорганізувати таку школу, то вона завжди по якімсь часі падала. Падала така школа звичайно через незгідливе поступовання наших людей. Одні хотіли, щоби учитель учив нового фонетичного правопису, а инші були за тим, щоби писати етимольогією, хоч у нас днесь ніхто її не уживає, і її закидають навіть наші галицькі москвофіли. Лучалось і так, що її через наших „єгомосців", а кажу дяка або її „єгомосцевої" кухарки падала наша рідна школа. У 1925 році хотіли наші Українці перебрати місцевий Народний Дім на парохіяльну рідну школу й почали складати по $50 до $100, але задля одного застереження не перебрали його на парохію. У 1926 році приїхали до нас три черниці з Филадельфії до ведення парохіяльної школи. Люди були вдоволені з їх щирої праці, однак невдоволений був наш рутенський священик, який розпочав політичну боротьбу, роздвоїв парохію на два табори, та вкінці усунув сестриці й школа упала знова.

По 6 місяцях вибрано комітет і вислано його до священика, щоби погодив людей, але наш парох уперся і сказав, що не хоче згоди. І за се наші міщеві Українці повинні йому подякувати, бо від того часу почали вони шанувати свою людську гідність і прийшли до переконання, що виховання їх дітей повинно залежати від них самих, а не від священика, дяка або навіть і „єгомосцевої" кухарки.

Коли розпочався шкільний рік, скликано мітінґ, наложено на себе добровільний податок і вибрано з поміж родичів шкільну раду. Шкільна рада постаралася о учителя й днесь маємо вже правильно функціонуючу рідну школу, до якої учащає сімдесять кілька українських дітей та вчиться рідної мови, письма, української пісні й історії. Се число з дня на день зростає й небаром дійде певно до сотки, бо й так жадної другої української школи тут нема.

Громадянин.

НЮ ЙОРК.

„Січи" починають курс відчитів.

На своїх послідних зборах рішили нюйорські Січи почати в своїм льокали, 77 Сейнт Маркс Плейз (8-ма вулиця), ряд відчитів на ріжні цікаві теми. Відчити мають відбуватися кождого вівтірка, о годині 8. вечером.

Перший відчит виголосить гр. Омелян Ревюк дня 13. грудня на тему: **Читання книжок;** другий гр. К. Лисюк у вівторок дня 20. грудня, на тему: **Чи працювати на боса, чи працювати на себе?;** третий гр. С. Дембіцький дня 27, грудня на тему: **Твори Тараса Шевченка.**

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

361.

ПРОБУДИСЯ, НАРОДЕ!

Пробудися, встань народе,
Пробудись з твердого сну,
Пробудися, втвори очи,
Пробудись хоч в сю пору!
Іван Франко.

Наведені тут слова нашого незабутнього вчителя повинні послужити українському народови яко клич у боротьбі за своє власне самостійне, культурне і національне життя. Ті слова Івана Франка прийшли мені на гадку при роздумуванню над будовою Сиротинця У. Н. Союза.

Коли в нашій „Свободі" появився перший поклик про потребу народної інституції для українських сиріт і немічних старців, то на той поклик відкликнулися зараз усі свідомі члени нашої американської суспільности, без огляду на політичну, партійну чи асекураційну приналежність. Але лихо в тім, що таких свідомих Українців є між нами лиш невеличке число, а тому справа будови Сиротинця посувається наперед слимаковим ходом. Колиби так лише самі члени У. Н. Союза були свідомі потреби і ваги Сиротинця, то сей Сиротинець був би вже довершеним ділом. Браття такі тверді. Що-б ти нашому братови не говорив, як би його не просив, не благав — він на Сиротинець цента не дасть!

Пишу се не зі злоби і не зі слухів, але з власної практики, бо я є секретарем одного з відділів У. Н. Союза і знаю добре, як то „легко" намовити когось до жертви на Сиротинець. „Давайте мені переступний лист, — гороїжиться один „патріот" — бо в другім відділі секретар каже, що хто хоче, то най на Сиротинець дає, а хто ні, то ні!". А другий „добродій" то усміхнеться до вас миленько і вицідить крізь зуби солоденьким тоном: „А ви, голубчику, хочете за мої гроші пити і їсти?" Третий як не гукне: „Я не в „Ґаліції", а в „Гамериці"!! Мої діти „Анґліки", то їм не треба українського сиротинця!" А лучаються і такі „свідомі" одиниці, що на згадку про жертву на Сиротинець вам до горла скачуть, задушити хочуть...

Ми, українські робітники, повинні вже раз позбутися староkраєвої дикости, а станути на рівні з иншими культурними робітниками. Покажім своїми жертвами, що ми гідні члени, чи члениці, Українського Народного Союза — нашої найстаршої організації в Америці. Не критикуймо других, не рахуймо грошей у чужих кишенях, але загляньмо відважно у свою власну совість і зробім те, що наказує нам наш народний обовязок. Як хочемо бути людьми, то робім людяні діла, а як називаємо себе Українцями, то сповняймо всі ті повинности, які стремлять до удійснення українського народа. Між тими повинностями стоїть під пору на першім місци: **Сиротинець-Захист У. Н. Союза!**

Член У. Н. Союза.

ЗАГАДКИ.

Що то за край,
Що чужим у нім рай,
А для земляка
Недоля гірка?
Се Буковина під румунською окупацією.

Якою чеснотою не може ніхто похвалитися?
Скромністю, бо як нею хвалиться, то вже нескромний.

Коли жінка може додержати тайни?
Як розходиться о її літа.

Що то є голова?

Голова то часть тіла, котру тайскорше можна згубити. Таке положення називається безголовям і істнує тепер у нас, а не тому, що у нас нема готов, а тому, що у нас „що готова то розум".

Два професори.

1. Професор: Іду з ріки, бо забув дома купальний костюм.
2. Професор: А я знова іду до ріки. Сидів там дві години і читав та забув викупатися.

У школі.

Учитель: Іванку, які коні найдешевші?
Ученик: Найдешевші — крадені коні.

Части світа.

Учитель: Кілько є частей світа?
Ученик: Дві.
Учитель: Які?
Ученик: Той світ і тамтой світ!

Де піде його душа?

На польському Шлезку помер робітник Поляк, висповідавшися перед смертю. Тому, що був бідний і не лишив грошей, щоб заплатити польському ксьондзови, то цей сказав над гробом таке „подзенковане": — „Про цего покійника нічого доброго не можу сказати. Хоч примирився з Богом, то не знаю, де його душа піде"...

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ДОВГОЇ ВОЙНИЛІВСЬКОЇ, КАЛУСЬКОГО ПОВІТУ, ЩО ЖИВУТЬ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дорогі Односельчене!

Ми одержали лист від наших земляків зі Старого Краю, з села Довгої Войнилівської, калуського повіту, у якій просять нас о запомогу на будову Народного Дому читальні Просвіти. Щоби помогти нашим землякам, заснували ми в Йонкерс, Н. Й., комітет для збірки жертв, до якого війшли Іван Лагойда як голова, Константин Чолій як касієр і Микола Ганич як секретар.

Збірка розпочалася жертвами слідуючих осіб: по 10 долярів зложили К. Чолій і Н. Ганич; по 5 долярів: І. Лагойда, Д. Бабій, М. Федьків і С. Атаняк.

Хтоби хотів зложити свою жертву, може її впрост віслати до читальні Просвіти у Довгій Войнилівській, або на руки нище поданого касієра:

Constantine Choly,
Proctor Bldg. 53, So. B'way,
Yonkers, N. Y.

ВІДОЗВА

до односельчан зі села Довгої Войнилівської, калуського повіту.

Дорогі Браття!

Не знаємо, чи знаєте про наше теперішне організаційне і освітне життя. Наше теперішне положення змінилося на гірше від того, яке було за австрійських часів. Наші непрошені опікуни накладають на нас тягарі, тяжші від млинського каменя. Ми одначе боронимо свого, як можливо. Хочуть нам вирвати навіть нашу рідну мову, однак ми не даємо собі її вирвати й ховаємо її у глибині нашого твердого, українського серця. Щоби боронити своєї мови й рідної освіти, основали ми в нашім селі другу читальню Просвіти й хочемо вести культурну й освітну працю. Одна біда лише, що як одна, так і друга читальня не має своєї власної хати. Тому ми обрадилися й постановили збудувати Народний Дім. Площу під дім дарував нам господар Микола Чолій. Матеріял дає кожний господар, що має трохи ліса. Розходиться нам лише о поставлення даху на сім домі, на що не маємо гроша.

І тому не гнівайтеся, що звертаємося до Вас, що колись разом жили з нами, та разом тішилися і разом смутилися. Ми знаємо, що у Вас щире українське серце й тому ми певні, що Ви не відмовите нашій просьбі й поможете нам своїми жертвами покрити наш Народний Дім. Дорогі Браття! Не жалуйте труду, ні часу й займіться збіркою між своїми знакомими; проговоріть до їх сердець, представте їм наше гірке положення, поясніть їм, яке лихо ми пережили в часі світової й української війни й як ми нічо не здобули й як нам гірко тепер вести війну вже не огнем, ні залізом, гарматами й кулеметами, але піддержкою упадаючого українського духа, якого підступний ворог хоче згнести й зробити з нашого народу бездушну масу. Ми не можемо залишити нашої боротьби, ми мусимо конче повати з ворогом і не дати собі відібрати того, що нам найдорожче, бо коли станемося байдужими, то не полишиться по нас сліду. Головна наша журба се наша дітвора, яку у школі, сейчас у першім році науки, приневолюють учитися чужою мовою та викручують їй язик. Тому саме будуємо Народний Дім, де буде міститися читальня і кооператива й де ми зможемо збирати нашу дітвору та вчити її своєї рідної мови. Тому звертаємося до Вас ще раз з просьбою, щоби Ви зібрали для нас, між своїми американськими земляками грошеву поміч, а тим своїм вчинком заслужите собі не лиш на нашу досмертну вдячність, але також заспокоїте й свою совість тим переконанням, що зробилисте добре й патріотичне діло.

Остаємо з правдивим привітом.

Довга Войнилівська, 2 жовтня, 1927.

За виділ читальні Просвіти, Горішна:

Микола Чолій, голова;
Стефан Микитин, секретар.

Тоді любить і сват, коли добре мається брат; а коли бідний, то забуде й брат рідний.

Купив, не купив, а поторгуватися можна.

Чи правда?

Діти й дурні сміються без причини, а жінки — тоді, як мають красні зуби.

Ромко поправляє задачу Богданка з низшої кляси. Вкінці каже напоминаючим тоном:

— Ти, Богдане, мусиш уважати, бо задача зроблена цілком зле.

— Але я справджував її і було добре.

— А я кажу тобі, що ти мусів помилитися. Я сам перебробив це множення тричі і за кождим разом діставав я ріжні висліди й ані разу такий як твій. То дійсно встид, щоби ти не міг виконати такої простої задачі!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

З гостинн на потерпівших від повені.

У товариша Дмитра Шмагали на гостині в день його іменин зложили гості без жадного закличу на потерпівших від повені наших братів в Західній Україні десять долярів, які переслано до Обеднання.

Зложили по долярови: Вол. Оницак, Ст. Дмитрусевич, М. Врублевський, Кон. Лобур, М. Камінський, Дм. Шмагала, Мат. Притуляк, Ів. Лопушанський; Йосиф Трусь 2 долярі.

Разом $10.00.

Матвій Притуляк.

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА.

Українська гр. кат. парохія Пр. Діви Марії на поміч Рідному Краєви, залитому водою.

Наш парох о. В. Уляницький запросив усіх присутних дня 30 жовтня у церкви парохіян до церковної галі й тут промовив до них зворушаючими словами. Бесідник представив присутним усі нещастя, які витерпів наш нарід в часі Світової Війни, а відтак те, що витерпів в часі своїх визвольних змагань від Поляків, Румунів і Москалів. На тім однак чаша терпінь нашого народу не скінчилася. Прийшла страшна повінь і знищила ціле майно нашого народу у підгірських околицях, усю його літну працю і полишила його на голодову смерть, коли ми зза моря не прийдемо йому з поміччю. По промові о. пароха розпочалася збірка на галі, яка принесла $59.37. Відтак прийшли жертви від братств і товариств і так: Братство св. Михайла, в. 90 У. Н. С., зложило $20.00; Бр. Успенія Пр. Діви Марії, в. 39. Провидіння, зложило $5.00; Бр. св. Димитрія, приналежне до О. Р. Б., зложило $5.00; Бр. св. Йосафата, приналежне до У. Н. Союза $5.00; Січ ім. Б. Хмельницького 10 долярів; Укр. Горожанський Клюб 5 дол.; Йосиф Мартинець жертвував 5 дол.

Разом вислано до Обеднання $119.37.

І. Чепа.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На будову Народного Дому в Камінці лісній, повіта Рава руська.

Чеком на $106.00 переслано до „Обеднання" суму, призначену на будову Народного Дому в Камінці лісній, повіт Рава руська.

Повищу суму зложили слідуючі жертводавці: Олекса Кобрин 10.00, Микола Близнак 15.00, Іван Ґелетій 12.50, Андрій Ґелетій 12.50, Володимир Ярич 12.00; по 5 дол.: Л. Морос, А. Марко, М. Мороз, О. Кобрин, Д. Пиріг; Євка Палій 2.00, П. Ільницька 2.00; по 1 дол.: Яків Гаврилко, Осип Качеровський, І. Дусаненко, Г. Мачак, О. Демкович, Д. Ковальчук, В. Баковський, М. Каришин, Т. Лопущинський, П. Чучман, Т. Галичин, О. Ореля, К. Лисюк, М. Максимович; М. Мацайло 50 ц., М. Ярош 50 ц. Разом $106.

За Комітет будови Нар. Дому в Камінці лісній:

Микола Близнак,
Іван Ґелетій,
Олекса Кобрин.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Діти Української Народної Школи складають жертви для дітей повоодян у Старім Краю.

Коли в часі шкільної науки оповів наш учитель шкільним дітям про повінь на Зах. Україні, перенялися вони так дуже нещастям галицьких Українців, що запитались учителя, якби могли прийти в поміч дітям, котрі потерпіли від повені у Старім Краю. Учитель запропонував їм, щоби жертвували для них заощаджені гроші в протягу місяця жовтня. Діти почали що суботи приносити до школи заощаджені гроші й зложили в протягу згаданого місяця $6.00.

По 25 ц. зложили слідуючі: І. Климків, Стефанія Шпаківська, Іван і Анна Шпаківські, Марія Бабяк, Гулик Любов, Галя Вільчинська, В. Митолінський, а Гр. Комарянський 26 ц. По 50 ц.: Ірина Бодак, Стефанія Грицай, П. Вітковський, Яр. Михалюк, а Вол. Макаровський 55 ц. По 35 ц. зложили: Софія Гулик, В. Юркевич, а Руцька Зиновія 34 ц. По 15 ц.: Стефанія Ференц, Софія Вільчинська, Марія Пушкар; по 10 ц.: Підлиська К. і Гр. Ференц.

Разом $6.00.

Гроші відіслано до Обеднання.

И. Руцький.

ПОРТЛЕНД, ОРЕ.

Товариство ім. Івана Франка, відділ 92 У. Н. Союза, для потерпівших від повені.

На допомогу потерпівшим від повені в Старім краю зложили: С. Богачик Г. Пелех, К. Топорович і М. Собода по 2 долярі; С. Олещук і О. Кіча по 1 доляру. Разом $10.00. Гроші переслано до Обеднання.

Гаврила Пелех, секр.

Н. С. ПИТСБУРГ, ПА.

Українська гр. кат. парохія жертвам повені.

Наша громада не забула також про наших братів і сестер у Старім Краю, які просять помочі, бо гинуть з голоду й холоду. Місцевий парох о. Козоріз візвав в часі проповіди людей, щоби не замикали своїх кищень і не були глухі на просьби наших братів і сестер у Рідним Краю, бо як ми не поможемо їм, то хто їм поможе, чи Польща й мазури кольоністи? На жаль, треба сказати, що у церкви була присутна мала горстка людей і тому зложили лише $50.00. Відділ 45. Провидіння дав зі своєї каси $50.00, від. 118 У. Н. Союза $25.00, Укр. Клюб Молоді $25.00.

У церкві зложили: по $1.00: Я. Біда, І. Цвік, І. Сенчишин, Ю. Федорів, І. Кузьма, В. Мурза, Й. Чекановський, Т. Балик, С. Пайкош, П. Данила, А. Кухарський, С. Біда, Ан. Кузьма, М. Тимочко, В. Оковійський, Н. Кісіль, С. Дзюба, П. Ґлоговський, В. Станко (мол.), М. Сарахман, Т. Сенько, Л. Ваньковим, Ю. Цебрій.

По 50 ц.: К. Біда, І. Мідянка, В. Павліш, К. Вишатицька, М. Сикала, Т. Капирка, Р. Опадла, П. Вульчак. Разом $28.00.

Дрібними датками $22.00.

Разом $50.00.

Давна Гетьманська Січ, яка розпалася, лишила по собі $63,40, які призначено на потерпівших від повені.

Разом зібрано $213.40.

Сі гроші вислано через Обеднання до Старого Краю.

Уряд парохіяльний.